

Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum: 10/04/2026

Ingivet via epost till:

Kn.remissvar@regeringskansliet.se

Agnes.nordwall@regeringskansliet.se

Ert referensnummer: KN2025/O2439

Svemins remissvar gällande promemorian Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri

Svemin är branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Svemin representerar cirka 60 företag med drygt 15 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet. Metallgruvorna är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen medan kalkstensfyndigheterna främst finns på Gotland.

Huvudsakliga synpunkter

- Svemin bedömer inte att förslagen i promemorian kommer att leda till kortare tillståndsprocesser för strategiska projekt enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (Critical Raw Materials Act, "CRMA") eller EU-förordningen om nettonollindustri (Net-Zero Industry Act, "NZIA").
- Det säkerställs inte att strategiska projekt prioriteras och hanteras så snabbt som möjligt. Det bör utredas vidare hur detta ska tillförsäkras.
- Slutsatsen i promemorian att tidsfristen löper separat för varje tillståndsförfarande för sig står i strid med såväl förordningens syfte som definitionen av tillståndsprocess i artikel 2 punkt 18 i CRMA.
- I promemorian anges att en tidsfrist kan medföra att ansökningar kan avslås eller avvisas när tillståndsprovande myndighet inte hinner fatta beslut inom den angivna tidsfristen. Svemin menar dock att det saknas rättsligt stöd för denna bedömning.
- Svemin anser att det är en acceptabel lösning att vissa länsstyrelser i nuläget fungerar som kontaktpunkt och att det är positivt att deras roll tydliggörs, men anser att den föreslagna nya prövningsmyndigheten på sikt bör fungera som kontaktpunkt.
- Svemin ser sammantaget med oro på att NZIA och CRMA riskerar att inte få avsedd effekt.

Allmänt om förslagen

I promemorian föreslås kompletterande bestämmelser till CRMA och NZIA.

Svemin konstaterar att de föreslagna åtgärderna inte ens utgör det minimimått som krävs för att anpassa svensk rätt till de aktuella EU-förordningarna. Enligt Svemin uppfyller förslagen inte förordningarnas syfte, då de inte bidrar till att säkerställa en stabil, hållbar och diversifierad tillgång till de råvaror som är avgörande för Europas industri. Förslagen skulle behöva vässas så att det säkerställs att strategiska projekt prioriteras och att tillståndsprocesserna blir kortare.

Det framstår som inkonsekvent att regeringen har stöttat både CRMA och NZIA och att det i Fakta-PM:et om REsourceEU anges att: "regeringen är generellt positiv till kommissionens avsikter om att se över lagstiftning som hämmar genomförandet och projektleveranser för prioriterade projekt som nämns i avsnitt 2.4, påskynda projektleveranser." Samtidigt förefaller regeringen, när CRMA och NZIA nu ska genomföras i svensk rätt, inte vara beredd att vidta åtgärder som innebär att strategiska projekt faktiskt prioriteras och påskyndas.

Därtill står delar av förslagen i konflikt med förordningarnas ordalydelser, vilket innebär att Sverige riskerar att inte följa EU-rätten.

Nedan kommenteras några särskilt viktiga frågor.

Prioritetsstatus för strategiska projekt

Projekt som klassas som strategiska projekt enligt CRMA och NZIA får så kallad "prioritetsstatus" och projektägaren och alla berörda myndigheter ska säkerställa att förfaranden för projektet hanteras så snabbt som möjligt. Vidare anges att strategiska projekt tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i nationell rätt, och dessa projekt ska behandlas i enlighet därmed i tillståndsprocesserna.

Promemorian innehåller inga svar på hur denna särskilda prioritetsstatus ska få genomslag i praktiken. Tvärt om konstateras att det i svensk rätt inte finns någon status av högsta möjliga nationella betydelse och att det inte heller finns något särskilt brådskande förfarande för tvistlösning eller överklagande att tillämpa för strategiska projekt. Det konstateras även krasst att det inte heller finns planer på att införa en sådan status. Dessutom anges att enligt svensk rätt ska alla mål i domstol avgöras så snart som möjligt.

Svemin ser mot bakgrund av ovanstående med oro på att NZIA och CRMA riskerar att inte få avsedd effekt. Promemorian innehåller inte några förslag som säkerställer att strategiska projekt faktiskt prioriteras och handläggs särskilt skyndsamt. Utan prioritering kommer strategiska projekt i praktiken att behandlas på samma sätt som andra projekt, vilket inte är i enlighet med förordningarnas syfte.

Tidsfrister

En central del av både CRMA och NZIA är att det sätts maximala tidsfrister som tillståndsprocessen (i praktiken för prövningen i första instans) inte får överstiga. En tillståndsprocess omfattar alla relevanta tillstånd för att bygga eller driva ett projekt för kritiska råmaterial eller strategiskt nettonollprojekt.¹

Trots att det uttryckligen anges i förordningarna att en tillståndsprocess avser alla relevanta tillstånd anges i promemorian att tidsfrister ska löpa för varje tillståndsförfarande för sig (s. 114). Sverige följer inte EU-rätten om bestämmelserna tolkas på detta sätt, då en sådan tolkning står i strid med förordningarnas ordalydelse. Sverige måste anpassa tillståndsprövningen så att man tillförsäkrar att alla relevanta tillstånd kan meddelas inom tidsfristen. Tanken med förordningarna är inte att det ska löpa flera tidsfrister för ett och samma projekt utan att en projektägare ska kunna räkna med att hela tillståndsprocessen ryms inom en viss tidsfrist. För att tidsfristen ska kunna hållas bör det i detta sammanhang utredas hur processen kan utformas så att endast en formell miljöbedömning och MKB krävs vid tillståndsprövningen av ett strategiskt projekt. Det är inte rimligt att separata miljöbedömningar behöver genomföras för bearbetningskoncession, miljöprövning respektive detaljplan för samma projekt.

En annan aspekt är att tidsfristen för utvinningsprojekt enligt CRMA kan betraktas som relativt lång, nämligen 27 månader, om man tolkar CRMA som det görs i promemorian, det vill säga att varje tillståndsprocess har sin egen tidsfrist. Trots detta framgår det inte i promemorian att man har övervägt möjligheten att fastställa kortare tidsfrister nationellt (för till exempel bearbetningskoncession eller miljötillstånd), trots att CRMA uttryckligen nämner att medlemsstaterna kan ha kortare nationella tidsfrister.²

Vilka tillstånd ska ingå

Som nämnts ovan omfattar tillståndsprocessen alla relevanta tillstånd för att bygga och driva ett projekt för kritiska råmaterial. Vidare anges uttryckligen att tillstånd för nätanslutning (alltså nätkoncession) omfattas av processen. Det framgår inte tydligt i förordningarna att tillstånd som hanteras av någon annan än projektägaren (i det här fallet ett nätbolag) inte anses ingå i tillståndsprocessen – tvärt om tyder det faktum att tillstånd för nätanslutning uttryckligen inkluderats i uppräknningen i artikel 3 punkt 18 CRMA att det ska ingå. Nätkoncession bör därför räknas upp som ett av de tillstånd som ska anses ingå i tillståndsförfarandet vid tillämpningen av förordningarna.

Detaljplan bör också räknas upp som ett tillstånd som ingår i tillståndsprocessen, eftersom en detaljplan i praktiken ofta är nödvändig för att bygga och driva en gruva. I artikel 3 punkt 18

¹ Se artikel 2 punkt 18 CRMA samt artikel 3 punkt 19 NZIA.

² Se artikel 11 CRMA.

CRMA listas flera tillstånd, men listan är inte heltäckande, och avsaknaden av ordet "planera" betyder inte att detaljplaner ska uteslutas från de tillstånd som omfattas av processen.

Innebörden av en tidsfrist

På s. 114 i promemorian anges att prövningsmyndigheterna kan behöva prioritera de ärenden som omfattas av en tidsfrist samt att tidsfristerna kan leda till att ansökningar avslås eller avvisas, när det inte finns tid för tillståndsprovande myndigheter eller domstol att tillse att ansökan ändras på så sätt att den kan leda till ett tillstånd inom en tidsfrist.

Det är en korrekt bedömning att prövningsmyndigheterna kan behöva prioritera ärenden som omfattas av en tidsfrist enligt CRMA eller NZIA. Däremot saknas rättslig grund i förordningarna för att avslå eller avvisa en fullständig ansökan enbart på den grunden att tidsfristen riskerar att överskridas, varför detta uttalande i promemorian inte kan anses vara korrekt.

När börjar tidsfristen löpa?

Av artikel 11.2 framgår att för strategiska projekt som redan befinner sig i en tillståndsprocess får denna, efter det att projektet erkänts som strategiskt, inte överskrida vissa angivna tidsfrister. Svemin delar bedömningen att artikelns ordalydelse indikerar att om en tillståndsprocess pågår vid tidpunkten för erkännandet, börjar tidsfristen löpa från samma tidpunkt. Det är därför rimligt att verksamhetsutövaren, så snart som möjligt, ska underrätta kontaktpunkten och prövningsmyndigheten om beslut om erkännande och pågående tillståndsförfaranden.

Förlängningar av tidsfristen

Genomgående i CRMA och NZIA gäller att kontaktpunkten hanterar tidsfristen för tillståndsprocessen och informerar projektägaren om det finns skäl till förlängning. Detsamma gäller de tidsramar som finns i förordningarna, till exempel för motiverad slutsats och för att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen. Det är därför inte rimligt att prövningsmyndigheten självt får rätt att under vissa omständigheter förlänga de tidsfrister och tidsramar som finns i CRMA och NZIA.

Strategiska projekt kan vara av ett allt överskuggande allmänintresse

Det noteras att det av artikel 10.2 i CRMA framgår att strategiska projekt ska anses vara av allmänintresse eller av vikt för människors hälsa och säkerhet. Det är alltså inte korrekt att ange att strategiska projekt kan vara av vikt för människors hälsa och säkerhet (som det anges på s. 157 i promemorian). Att strategiska projekt ska anses vara av vikt för människors hälsa och säkerhet innebär exempelvis att dispens enligt till exempel fågeldirektivet ska beviljas om övriga krav för att bevilja dispens är uppfyllda.

Svemin instämmer dock i bedömningen i promemorian att inga ändringar är nödvändiga för att den aktuella bestämmelsen ska kunna få genomslag i svensk rätt.

Strategiska projekt har betydelse för unionens försörjningstrygghet av strategiska råmaterial, bland annat till unionens strategiska oberoende och för den gröna och den digitala omställningen. Som ett tillägg till vad som framförs i promemorian bör regeringen klargöra att det faktum att strategiska projekt ska anses vara av allmänintresse eller av vikt för människors hälsa och säkerhet, liksom att dessa projekt ska prioriteras, innebär att strategiska projekt ska tillmätas mycket stor vikt vid en avvägning mot andra motstående intressen. Detta bör få konkret genomslag vid intresseavvägningar enligt gällande regelverk, exempelvis vid avvägningar mellan riksintressen.

Framtida kontaktpunkt

Svemin accepterar att vissa länsstyrelser i nuläget utsetts till att fungera som kontaktpunkt, då detta är en rimlig lösning inom ramen för nuvarande system, samt att deras roll tydliggörs.

Svemin framhåller emellertid att det i SOU 2024:98 (s. 1073) anges att den föreslagna nya prövningsmyndigheten även bör fungera som kontaktpunkt enligt CRMA och NZIA, eftersom flera av de uppgifter som ligger på kontaktpunkten ytterst bestäms av prövningsmyndigheten. Vidare anges i utredningen att det mest lämpliga är att uppgiften som kontaktpunkt läggs på en förvaltningsmyndighet. Svemin instämmer i denna bedömning.

Stockholm, datum som ovan

Maria Sunér
VD

Tobias Kluge
Branschjurist